

Jak se zahrnují náklady na nákup emisních povolenek do ceny tepelné energie?

V případě výroby tepelné energie ze zdroje tepelné energie podléhající povinnosti vyřazování povolenek na emise skleníkových plynů jsou náklady na nákup emisních povolenek oprávněným nákladem v ceně tepelné energie. Náklady na nákup povolenek na emise skleníkových plynů mohou být ekonomicky oprávněným nákladem, konkrétně v případě zdrojů s výkonem nad 20 MW_t (s určitými výjimkami jako je spalování komunálního odpadu či biomasy), ovšem pouze v případě potřeby vyřazení povolenek nepokrytých bezplatně přidělenými emisními povolenkami. Povolenkou se rozumí povolení vypouštět oxid uhličitý do ovzduší a je nástrojem pro snížení emisí skleníkových plynů. Provozovatel zařízení za každou tunu vypuštěného CO₂ v kalendářním roce musí státu odvést jednu povolenku, která má svou nominální hodnotu.

S rychlým výrazným nárůstem cen povolenek vzrůstá význam správného přístupu k regulaci této nákladové položky. Byl zvolen koncept, kdy za splnění stanovených podmínek může dodavatel daný náklad na nákup potřebných povolenek zahrnout do ceny tepelné energie v celém rozsahu, protože je na náklad na nákup povolenek nahlíženo obdobně jako na palivové náklady. Hlavním podnětem pro dodavatele, aby přistoupil k opatřením snižujícím emise, by měla být skutečnost, že s nárůstem ceny tepelné energie se bude snižovat jeho konkurenceschopnost dodávek tepelné energie, přičemž do budoucna lze očekávat další nárůst ceny povolenek. V důsledku toho bude narůstat konkurenční výhoda zdrojů tepelné energie, které nebudou muset náklady na nákup povolenek hradit.

Aby byl dodavatel tepelné energie oprávněn zahrnout náklady na nákup povolenek do ceny tepelné energie, musí být držitelem povolení k emisím skleníkových plynů podle zákona č. 383/2012 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů, ve znění pozdějších předpisů.

Bod (2.2.2.2) cenového rozhodnutí ERÚ č. 4/2021 ze dne 16. září 2021, k cenám tepelné energie (dále jen "CR"), stanovuje způsob určení potřebného množství nakoupených povolenek, z něhož se stanovuje maximální výše ekonomicky oprávněného nákladu na nákup povolenek. Základem potřebného množství nakoupených povolenek je množství povolenek odpovídající emisím vyprodukovaným dodavatelem při výrobě tepelné energie, které se sníží o množství bezplatně přidělených povolenek pro výrobu tepelné energie pro daný kalendářní rok a přebytků bezplatně přidělených povolenek pro výrobu tepelné energie pro předcházející roky neupotřebené na daném tepelném zařízení.

Zároveň jsou stanovena pravidla pro uplatnění povolenek výrobce bezplatně přidělených v období 2013 až 2020 a v tomto obchodovacím období nevyužitých. Pokud výrobce tepelné energie nepřevede neupotřebené povolenky, bezplatně přidělené z titulu výroby tepelné energie pro období 2013 až 2020, do dalšího obchodovacího období, případný náklad na nákup chybějících povolenek v tomto rozsahu nebude považovaný za ekonomicky oprávněný náklad v ceně tepelné energie. Případná spekulace s bezplatně přidělenými povolenkami v rozporu s jejich účelem bezplatného přidělení musí jít k tíži výrobce tepelné energie.

Bod (2.2.2.3) CR dále vymezuje způsob ocenění povolenek pro účely kalkulace ceny tepelné energie. Ocenění je prováděno odlišným způsobem v případě, kdy výrobce povolenky v průběhu kalendářního roku pouze nakupoval, a odlišně v případě obchodování s povolenkami, kdy výrobce povolenky nakupoval i prodával.

V případě samotného nákupu povolenek dodavatel použije pro ocenění povolenek vážený průměr, který vychází z cen a množství nakoupených povolenek. Pokud by však dodavatel v kalendářním roce povolenky nakupoval i prodával (nikoli tedy, že by nakupoval povolenky pouze za účelem jejich následného vyřazení, ale v určitém rozsahu by spekoval na cenu povolenek, nebo případně by nakoupil větší množství než nezbytné a část povolenek by následně prodával), může být do ceny tepelné energie zahrnut náklad na nákup povolenek pouze do výše odpovídající průměrné ceně povolenky za tento kalendářní rok, která vychází z váženého průměru všech realizovaných obchodů s povolenkami na spotovém trhu na burze v rámci Evropské unie v daném kalendářním roce.

Pro usnadnění aplikace tohoto přístupu ERÚ zveřejňuje hodnotu průměrné ceny povolenky na svém webu. Odpovědnost za použití správné hodnoty průměrné ceny povolenky je nadále na výrobcu tepelné energie.

Cílem odlišného přístupu je eliminace dopadů „spekulace“ na změnu ceny povolenky v případě obchodování s povolenkami, a zamezení přenesení negativních rizik z takového obchodování do ceny tepelné energie.

V bodě (2.2.2.4) CR je rovněž reflektováno na zákon č. 382/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, který zavedl v § 26b a násl. tzv. přechodnou transformační podporu tepla v soustavách zásobování tepelnou energií. Pokud byla dodavateli poskytnuta tato podpora, snižuje se ekonomicky oprávněný náklad na nákup povolenek v ceně tepelné energie o takto poskytnutou podporu nebo dotaci.

Uvedené ustanovení je však obecné a jeho použití není omezeno jen na tzv. transformační podporu tepla. Použije se i pro jakoukoliv jinou dotaci nebo podporu, poskytnutou za účelem kompenzace nákladů na nákup povolenek pro výrobu tepelné energie dodávané do rozvodného tepelného zařízení.

V případě, že dodavatel rozděluje náklady na nákup povolenek mezi různé cenové lokality, je potřeba tak činit podle výrobních zařízení v jednotlivých lokalitách a potřeby nákupu povolenek vztahujících se k těmto výrobním zařízením, tj. v poměru množství emisí vyprodukovaných dodavatelem při výrobě tepelné energie daným výrobním zařízením.

V případě, že budou probíhat dodávky tepelné energie z jednoho zdroje do více cenových lokalit, náklady na nákup emisních povolenek se mezi tyto cenové lokality budou dělit poměrně podle množství tepelné energie dodávané v té které cenové lokalitě.

Pokud byly bezplatné povolenky přiděleny k určité komoditě, jsou při dělení nákladů na nákup povolenek mezi různé činnosti dodavatele přidělené bezplatné povolenky zohledněny u předmětné činnosti, k níž se daná komodita váže.

V praxi nejčastěji povinnost vyřazování povolenek na emise skleníkových plynů nastává v případě kombinované výroby elektřiny a tepla. To ovšem současně znamená povinnost stanovení odpovídající části výroby energie, pro kterou se následně přiděluje odpovídající množství povolenek na výrobu tepelné energie.

V případě výroby tepelné energie prostřednictvím kombinované výroby elektřiny a tepla (dále též jen „KVET“) lze na náklad na nákup povolenek v ceně tepelné energie nahlížet jako na:

- a) přímo přiřaditelný náklad, který se stanoví níže uvedeným postupem a na který se již dále neuplatňuje postup podle bodu (2.4.1) CR a přílohy č. 2 CR, nebo na
- b) palivový náklad, tedy společný náklad, na který je nutné uplatnit postup bodu (2.4.1) CR a přílohy č. 2 CR a oddělit tak náklad na nákup povolenek na tepelnou energii.

Ad a) Postup pro stanovení nákladu na nákup povolenek při kombinované výrobě elektřiny a tepla jako přímo přiřaditelného nákladu

Pro přiřazení emisí při kombinované výrobě elektřiny a tepla k výrobě tepla a výrobě elektřiny se celkové vykázané emise vynásobí příslušným faktorem přiřazení pro teplo. Postup výpočtu vychází z části 8 přílohy VII nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2019/331, kterým se stanoví přechodná pravidla harmonizovaného přidělování bezplatných povolenek na emise. Faktory přiřazení pro teplo a elektřinu se vypočítají podle vzorců:

$$F_{CHP,Heat} = \frac{\eta_{heat} / \eta_{ref,heat}}{\eta_{heat} / \eta_{ref,heat} + \eta_{el} / \eta_{ref,el}}$$

$$F_{CHP,El} = \frac{\eta_{el} / \eta_{ref,el}}{\eta_{heat} / \eta_{ref,heat} + \eta_{el} / \eta_{ref,el}}$$

kde

| | |
|-------------------|---|
| $F_{CHP,Heat}$ | je faktor přiřazení pro teplo (vyjádřeno bez rozměru), |
| $F_{CHP,El}$ | je faktor přiřazení pro elektřinu (vyjádřeno bez rozměru), |
| $\eta_{ref,heat}$ | je referenční účinnost výroby tepla v samostatném ohřívači vody (vyjádřeno bez rozměru) a |
| $\eta_{ref,el}$ | je referenční účinnost výroby elektřiny bez kogenerace (vyjádřeno bez rozměru). |

Pro referenční účinnosti se použijí příslušné hodnoty pro dané palivo z nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/2402, kterým se přezkoumávají harmonizované referenční hodnoty účinnosti pro oddělenou výrobu elektřiny a tepla za použití směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/27/EU a kterým se zrušuje prováděcí rozhodnutí Komise 2011/877/EU, aniž se uplatní korekční faktory pro vyhnutelné síťové ztráty uvedené v příloze IV tohoto nařízení.

Příslušná roční průměrná účinnost výroby tepla a výroby elektřiny se vypočítá podle vzorců:

$$\eta_{\text{heat}} = Q_{\text{net}}/E_{\text{IN}}$$

$$\eta_{\text{el}} = E_{\text{el}}/E_{\text{IN}}$$

kde

| | |
|----------------------|--|
| η_{heat} | je roční průměrná účinnost výroby tepla (vyjádřeno bez rozměru), |
| Q_{net} | je roční čisté množství tepla vyrobeného kogenerační jednotkou (vyjádřené v TJ), |
| E_{IN} | je energetický vstup z paliv (vyjádřené v TJ), |
| η_{el} | je roční průměrná účinnost výroby elektřiny (vyjádřeno bez rozměru) a |
| E_{el} | je čistá roční výroba elektřiny kogenerační jednotkou (vyjádřené v TJ). |

Energetický vstup z paliv se vypočítá podle vzorce:

$$E_{\text{IN}} = \sum AD_i \cdot NCV_i$$

kde

| | |
|-----------------|--|
| E_{IN} | je energetický vstup z paliv (vyjádřené v TJ), |
| A_{D_i} | jsou roční údaje o spotřebovaném množství paliva „i“ a |
| NCV_i | je výhřevnost paliva „i“. |

Komentář: Údaje o spotřebovaném množství paliva A_{D_i} budou podle použitého paliva v jednotkách obvyklých pro práci s daným palivem, jednotky týkající se výhřevnosti paliva NCV_i budou vázány k tomuto spotřebovanému palivu (např. množství paliva v tunách a výhřevnost v TJ/t).

V případě pochybení či nečinnosti provozovatele zařízení, které by mělo negativní dopad na výši nákladu na nákup povolenek nebo nepřidělení bezplatných povolenek, nelze takovýto náklad zahrnout do ceny tepelné energie. Důvodem je skutečnost, že v takovém případě se nejedná o nezbytný náklad, protože takový náklad nevznikl přímo v souvislosti s realizovanou výrobou tepelné energie, ale až v důsledku nesplnění zákonné povinnosti nebo nevyužití zákonné možnosti na straně výrobce tepelné energie.